

Vilniaus apygardos administracinis teismas
Žygimantų g. 2, Vilnius

Pareiškėjas:

Grant Arthur Gochin
Gimimo data:1963-11-02
Adresas: 10 900 Winnetka ave, Chatsworth, CA 91311
Jungtinės Amerikos Valstijos

Pareiškėjo atstovas (adresas korespondencijai):

Advokatas Rokas Rudzinskas
A. Mickevičiaus g. 14-2, LT-08119 Vilnius
tel.: 8 614 88303, el. Paštas: rokas@rlaw.lt

Institucija kurios sprendimas skundžiamas:

BĮ Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras
Juridinio asmens kodas : 191428780
Adresas: Didžioji g. 17/1, Vilnius

SKUNDAS
DĖL ISTORINĖS PAŽYMOŠ PAKĖITIMO
2020 m. kovo 13 d., Vilnius

I. FAKTINĖS APLINKYBĖS

LGGRTC 2019 m. gruodžio mėnesį parengė istorinę pažymą „Dėl Jono Noreikos (generolo Vėtros) veiklos antinacistiniame pogrindyje“ ir perdavė ją išviešinimui BNS (Baltijos naujienų tarnybai).

Pažymos antraštės teigia, kad:

1. Jonas Noreika *aktyviai prisidėjo* prie Šiaulių žydų gelbėjimo.
2. J. Noreika laikytinas antinacinio pasipriešinimo dalyviu *nuo pat savo darbo* Šiaulių apskrities viršininku *pradžios*.
3. Iki Žagarės geto likvidavimo J. Noreika *nesuprato*, kad getai yra vienas iš Holokausto etapų

Pažymoje pabrėžiama, kad iki šiol istoriografijoje nežinomi kun. Jono Borevičiaus liudijimai *yra svarbūs* ne tik Jono Noreikos-Generolo Vėtros, bet ir viso lietuviško antinacinio pasipriešinimo istorijai. Šie *liudijimai iš esmės paneigia* ir šiandien neretai *atkartojamą sovietinę dezinformaciją*, skirtą kompromituoti antisovietinio pasipriešinimo dalyvius, 1941 m. Birželio sukilėlius.

Pažymėtina, kad pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą dėl 2015 m. spalio mėn. istorinės pažymos apie Joną Noreiką pakeitimo (Administracinė byla Nr. eI-534-281/2019, teismo sprendimas apskūstas Vyriausiam administraciniam teismui). Pareiškėjas teismui pateikė aibę istorines aplinkybes liudijančių dokumentų, kurie nurodo Joną Noreiką talkinus nacių režimui ir prisidėjus prie Holokausto Žemaitijoje. Remdamasis šiais dokumentais pareiškėjas prašė pakeisti LGGRTC pažymą, kadangi ji per daug romantizuota ir idealizuota, paremta selektyviais įrodymais, bei atmetanti visus argumentus dėl Lietuvos Aktyvistų Fronto dalyvavimo Holokauste.

Šių aplinkybių pasekoje 2019 m. gruodžio mėn. LGGRTC pažyma, kad Jonas Noreika gelbėjo žydus susilaukė viešos istorikų viršūnių kritikos.

Vilniaus universiteto profesoriaus Nerijaus Šepečio nuomone “daugiausia, ką galima būtų sakyti, kad yra vėlyvų liudijimų apie tai. O ne tvirtinti, kad jis tiesiogiai gelbėjo žydus. Viskas. O dabar staiga rašoma pažyma, su tokiu tonu, taip pritempinėjant šaltinius prie istoriografinių teiginių, tuos teiginius radikaliai interpretuojant ir dar padarant tokias išvadas, ką suprato ir ko nesuprato Noreika, kad jis laikytinas antinacinio pogrindžio dalyviu, kad jis aktyviai prisidėjo prie žydų gelbėjimo, niekuo to nepagrindžiant ¹. Tokia išvada daroma ne remiantis faktais, o prielaidą paverčiant tikru dalyku”².

Lietuvos istorijos instituto direktoriaus Alvydo Nikzentaitaičio nuomone, be kunigo Jono Borevičiaus liudijimo, “pažymoje nėra kitų faktų apie J. Noreikos sąsajas su žydų gelbėjimu. O juk iš turimos medžiagos (J. Borevičiaus paliudijimo) galima daryti tik vieną išvadą, kad J. Noreikai nepatiko vokiečių elgesys su žydais, tačiau ji nepatvirtina nei aktyvaus, nei pasyvaus J. Noreikos dalyvavimo šiame procese”³.

LGGRTC viešai gynė savo poziciją dėl to, kad prielaidomis ir nepatikimais liudijimais paremtą pažymą surašė geologijos išsilavinimą turintis LGGRTC darbuotojas.

2019-12-27 LRT diskusijų laidoje „Aktualijų studija“, **LGGRTC generalinė direktorė** Teresė Birutė Burauskaitė nurodė, kad svarbu ne išsilavinimas istorijos srityje, o vidinis darbuotojo įsitikinimas, taip pat nurodė, kad „dar nebuvo taip, kad mūsų (genocido centro – LRT.lt) išvados ar pažymos būtų paneigtos“. **„Žinome, kad viena J. Noreikos pažyma buvo apskūsta administraciniam teismui, – teigia LGGRTC vadovė. – Tačiau Vilniaus administracinis teismas pripažino, kad išvados padarytos, remiantis mokslinė metodika“**⁴.

Pažymėtina, kad LGGRTC minimas teismo sprendimas byloje Nr. eI-534-281/2019 yra neįsiteisėjęs. Pareiškimas dėl Jono Noreikos pažymos panaikinimo buvo atmetas remiantis vieninteliu argumentu. Teismo nuomone, Klientas kreipėsi į LGGRTC su prašymu (ne skundu) dėl administracinės procedūros - informacijos suteikimo, kuri Klientui buvo suteikta 2018-07-18

¹ <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/istorikai-jei-lggrtc-pazyma-apie-j-noreika-butu-studento-darbas-ji-butu-ivertinta-labai-prastu-pazymiu-56-1249198?>

² <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1127865/alvydas-nikzentaitis-genocido-centro-ismada-del-jono-noreikos-niekine>

³ <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1127865/alvydas-nikzentaitis-genocido-centro-ismada-del-jono-noreikos-niekine>

⁴ <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1128465/genocido-centro-vadove-svarbu-ne-istorinis-issilavinimas-o-tiketi-tyrimu-rezultatais>

LGGRTC raštu Nr. 14R-52. **LGGRTC istorinės pažymos turinio teismas nenagrinėjo.** Teismas nenagrinėjo Kliento teiktų istorinių dokumentų ir argumentų, liudijančių, kad reikia keisti pažymą. Teismas dėl šių dalykų nepasisakė, kadangi jų nenagrinėjo. **Teismas sprendime nepripažino ir net neužsiminė, “kad išvados padarytos, remiantis moksline metodika“.** Dėl šio tikrovės neatitinkančios informacijos viešinimo, pareiškėjas yra pateikęs skundą civiline tvarka.

II. NETEISĖTAS ATSIŠAKYMAS PANAIKINTI PAŽYMĄ

Pareiškėjas raštu kreipėsi į LGGRTC su skundu (pridedama) panaikinti istorinę pažymą, kadangi ji yra nepagrįsta, nemoksliška, žeidžia pareiškėjo asmenį ir menkina per Holokaustą žuvusių pareiškėjo artimųjų atminimą.

LGGRTC 2020-02-11 raštu atsisakė vykdyti pareiškėjo skundo reikalavimą. Akte užvadintame “Dėl informacijos pateikimo”, skundžiamą pažymą parengęs D.Stančikas nurodė, kad :

“2019-12-17 pažyma apie J. Noreikos veiklą **buvo skirta visuomenei pranešti apie rastą labai svarbų** kun. J. Borevičiaus liudijimą, kuris patvirtina ir papildo 2019-03-27 Centro rašte skelbtas išvadas: „būdamas Šiaulių apskrities viršininku J. Noreika buvo aktyvus pagrindinės antinacinės lietuvių organizacijos „Lietuvių frontas“ dalyvis; Šiaulių antinacinės rezistencijos pagrindis, kuriam priklausė J. Noreika, aktyviai gelbėjo žydus. Žydus gelbėję šiauliečiai pasitikėjo J. Noreika, jį vertino labai teigiamai“;

“Centras nemato pagrindo abejoti kun. J. Borevičiaus liudijimo teisingumu, kadangi: neturi žinių, neturi patvirtintų faktų, kad lietuviai būtų melavę JAV teismuose, kur tautiečiams grėsė deportacija sovietų teisėsaugai; Kun. Borevičius teismo posėdyje išvardijo visus teisuolius, aprašytus knygoje “Ir be ginklo kariai”, rodė, kad Noreika jiems vadovavo ir šią knygą JAV teisme rodė, kaip įrodymą” - *todėl viskas sutampa, Noreika gelbėjo žydus, nes taip teigė Borevičius ir turėjo knygą.*

“ši pažyma yra tęstinis Centro dokumentas, *išplaukiantis* iš ankstesnių (2015 m., 2017 m. ir 2019-03-27) Centro pažymų apie Jono Noreikos veiklą”;

“Centras nebekartoja tų pačių šaltinių ir argumentų. Jie yra vientiso ir *nuoseklus tyrimo rezultatas ir sudaro visumą*”;

“*Centro turima medžiaga* rodo, kad Domas Jasaitis palaikė artimą ryšį ne tik su kun. J. Borevičiumi, bet ir su Jonu Noreika “ ;

“Centras niekada neneigė Holokausto. Centras negirdėjo, kad panašius kaltinimus būtumėte pateikę Vokietijai.”

Su LGGRTC 2020-02-11 rašte išdėstytais argumentais pareiškėjas nesutinka. Argumentai yra nepagrįsti, o išvados dėl Jono Noreikos dalyvavimo gelbėjant žydus yra nepasvertos. LGGRTC savo pozicija remia tais pačiais abstrakčiais argumentais ir selektyviais įrodymais.

Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti (mokslo žmonės atliekantys tyrimus Lietuvos Holokausto srityje) 2019-04-10 atsakyme į viešą LGGRTC pareiškimą , nurodė :

“1941 m. rugpjūčio 22 d. ir 1941 m. rugsėjo 10 d. J. Noreika, vadovaudamasis vokiečių paskirto Šiaulių apygardos komisaro Hans Gewecke nurodymais, paskelbė įsakymus dėl apygardos žydų perkėlimo į getus ir jų turto nusavinimo <...> **Beveik visos pagal įsakymus suimtos aukos vėliau buvo nužudytos. Tokia yra istorinė realybė, grindžiama neabejotiniais dokumentiniais įrodymais. Jei tai nėra dalyvavimas Lietuvos piliečių žydų genocido procese, tai kas tada tai yra?”**

“**Negalime suprasti, kodėl LGGRTC’as gina atvirai rasistinę ir fašistinę politinę grupę *Lietuvių Nacionalistų partiją*, kurios policijos dariniuose tarnavę nariai buvo tarp aktyviausių žydų persekiotojų ir žudikų”.**

Vertinant susiklosčiusias aplinkybes, matyti, kad LGGRTC, Seimui atskaitinga, tačiau mažai prižiūrima institucija, vengia dialogo su Lietuvos piliečiais, rašo nemoksliskas ir romantizuotas (tačiau oficialias) istorines pažymas, tuo pažeisdama LGGRTC įstatymą ir Holokausto aukų artimųjų interesus.

III. ARGUMENTAI DĖL PAŽYAMOS PANAIKINIMO

Istorinės pažymos teiginiai yra paremti tik kun. Jono Borevičiaus liudijimu ir LGGRTC prielaidomis. Pažymoje yra remiamasi žydus gelbėjusio D. Jasaičio autoritetu, kalbama apie jo veiklą, tačiau nepateikiama jokie dokumentuoti liudijimo įvardijančio Joną Noreiką gelbėjusi žydus. Pažymoje yra naudojamos gramatinės priemonės, laužtiniai skliaustai, kuriuose į cituojamą liudijimo tekstą yra įterpiami LGGRTC papildymai t.y. cituojamo istorinio šaltinio papildymai.

LGGRTC parengtos pažymos turinys ir publikavimo aplinkybės rodo, kad pažyma yra skirta užtarti Joną Noreiką viešumoje dėl mano mestų kaltinimų dalyvavus Holokauste. Vienok ignoruodami mano teiktus dokumentus, jų neviešindami, LGGRTC prieš Šv. Kalėdas parengia ir paplatina audringą pažymą, kurioje teigiama, kad Jonas Noreika nesuprato getų paskirties, aktyviai gelbėjo žydus ir vadovavo antinacistiniam pogrindžiui.

Tai nekritiškai parengta pažyma, kurioje sudėti įvairiausi nesusiję teiginiai ir citatos. Istorinė pažyma grubiai pažeidžia LGGRTC įstatymą ir Visuomenės informavimo įstatymą. Tai yra visuomenės dezinformacija ir Holokausto neigimas atliekama instituciniame lygmenyje.

Mokslinės metodologijos nebuvimas

Pažymos pagrindą sudaro kunigo Jono Borevičiaus paliudijimas JAV teisme, duotas 1986 m., t.y. praėjus daugiau nei 40 metų nuo tų įvykių, apie kuriuos buvo pasakojama. Šį dokumentą analizavo ir pažymą parengė LGGRTC darbuotojas D. Stančikas, turintis geologo, ne istoriko išsilavinimą.

Tyrimo metu nebuvo įvertintos aplinkybės, kuriomis buvo duoti šie parodymai. Tai yra labai svarbu. Lietuvos istorijos instituto direktoriaus Alvydo Nikzentaitaičio nuomone XX a. 8-9 dešimtmetyje, atnaujinus ekstradicijos bylas prieš lietuvius JAV, Didžiojoje Britanijoje jų tautiečiai stengdavosi duoti tik naudingus kaltinamajam parodymus. Nebuvo išimtis ir J. Borevičius. Jau buvo pastebėta, aptariant jo parodymus, kad juose liudininkas galimai neatsimena nenaudingų epizodų

asmeniui, kuriam grėšė išsiuntimas iš JAV.⁵ Lietuvos istorijos mokslų įstaigos vadovo teigimu, J. Borevičius liudijimas yra nepatikimas šaltinis, ypač atsižvelgiant į tai, kad jo liudijimo nepatvirtina jokie kiti šaltiniai.

Vilniaus universiteto profesoriaus Nerijaus Šepečio nuomone, čia daugiausia, ką galima būtų sakyti, kad yra vėlyvų liudijimų apie tai. O ne tvirtinti, kad jis tiesiogiai gelbėjo žydus. Viskas. O dabar staiga rašoma pažyma, su tokiu tonu, taip pritempinėjant šaltinius prie istoriografinių teiginių, tuos teiginius radikaliai interpretuojant ir dar padarant tokias išvadas, ką suprato ir ko nesuprato Noreika, kad jis laikytinas antinacinio pogrindžio dalyviu, kad jis aktyviai prisidėjo prie žydų gelbėjimo, niekuo to nepagrindžiant⁶. Tokia išvada daroma ne remiantis faktais, o prielaidą paverčiant tikru dalyku⁷.

Tyrėjas šiuo atveju privalėjo pabandyti nustatyti galimą įvykusio pokalbio laiką, sulygtinti tą datą su J. Borevičiaus pagalbos žydams pradžia, išanalizuoti kitas istorines aplinkybes, galėjusias turėti įtakos kunigo apsisprendimui.

LGGRTC pažymoje cituoja vadinamąjį Antano Gurevičiaus sąrašą, kuriame esą suregistruoti žydus gelbėję asmenys. *Vilniaus universiteto profesoriaus Nerijaus Šepečio nuomone* tai nėra patikimas istorinis šaltinis. Antanas Gurevičius yra buvęs savivaldos pareigūnas Sąrašas yra sudarytas iš paskirų antrinių šaltinių, tai yra knygų, kurios nėra mokslinės, tekstų, kurie nėra moksliniai, atsitiktinių vietų sudarytas dokumentas.⁸

Pažymoje nėra kitų faktų apie J. Noreikos sąsajas su žydų gelbėjimu. O juk iš turimos medžiagos (J. Borevičiaus paliudijimo) galima daryti tik vieną išvadą, kad J. Noreikai nepatiko vokiečių elgesys su žydais, tačiau ji nepatvirtina nei aktyvaus, nei pasyvaus J. Noreikos dalyvavimo šiame procese⁹.

Apibendrinant *Vilniaus universiteto profesoriaus Nerijaus Šepečio ir Lietuvos istorijos instituto direktoriaus Alvydo Nikzentaitaičio viešumoje išsakytus teiginius*, istorinė pažyma yra laikytina niekine dėl mokslinio tyrimo metodologijos nesilaikymo, nekritiškos vienintelio šaltinio analizės, kitų liudijimų nebuvimo ir dokumentuotų aplinkybių nevertinimo.

Tai ideologinė ne istorinė pažyma, o LGGRTC, pateikdamą tokią informaciją kaip patikimą, naudojami statusu ir atlieka nusikalstamus veiksmus.

⁵ <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1127865/alvydas-nikzentaitis-genocido-centro-ismada-del-jono-noreikos-niekine>

⁶ <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/istorikai-jei-lggrtc-pazyma-apie-j-noreika-butu-studento-darbas-ji-butu-ivertinta-labai-prastu-pazymiu-56-1249198?>

⁷ <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1127865/alvydas-nikzentaitis-genocido-centro-ismada-del-jono-noreikos-niekine>

⁸ <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/istorikai-jei-lggrtc-pazyma-apie-j-noreika-butu-studento-darbas-ji-butu-ivertinta-labai-prastu-pazymiu-56-1249198?>

⁹ <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1127865/alvydas-nikzentaitis-genocido-centro-ismada-del-jono-noreikos-niekine>

D.Jasaičio parodymų iškraipymas

Pažymoje yra prisidengiama aktyviai žydų gelbėjime dalyvavusio Jasaičio autoritetu. Nurodoma, kad Sofija Jasaitienė gelbėjo žydus ir juos slėpė Vaiguvos vaikų prieglaudoje. Ši įstaiga buvo finansuojama Šiaulių apskrities valdybos, kurios vadovu buvo J. Noreika. Jokios kitokios informacijos, kad tokius veiksmus Jasaitienė derino su J. Noreika ar veikė jo pavedimu, nėra. Tad *“sutikite, pats faktas, jog apskritis finansavo prieglaudą, dar nereiškia, kad pats J. Noreika dalyvavo šioje kilnioje akcijoje arba šiam faktui įrodyti akivaizdžiai trūksta įrodymų”*.¹⁰

Pažymoje yra dar viena J.Noreikos sąsaja su D. Jasaičiu, rašoma, kad:

“Vienas iš dvylikos antinacinio pagrindžio Lietuvių frontas steigėjų, Šiaulių miesto antinacinio pagrindžio vadas D. Jasaitis liudija: „Eidamas šias [Šiaulių apskrities viršininko] pareigas [J.Noreika] susirišo su pagrindžiu ir griežtai gynė krašto reikalus“ (Lietuvių enciklopedija, XX tomas, Bostonas, p.409).”

Pažymoje aiškinant D. Jasaičio liudijimą yra naudojamos gramatinės priemonės, cituojant enciklopediją Jonas Noreika laužtiniuose skliaustuose įterpiamas į D. Jasaičio liudijimą. Tai yra neteisėtas D.Jasaičio liudijimo ir enciklopedijos teksto iškraipymas. Toks pagrindžio vado statuso pritempimas J.Noreikai yra visuomenės dezinformacija.

Pažymėtina, kad ankstesnėje pažymoje dėl Jono Noreikos veiklos, A.Pakalniškio liudijimas, kad Jonas Noreika įsakė sušaudyti Plungės gete (sinagogoje) esančius žydus buvo atmetas kaip nemoksliskas, remiantis tuo, kad A.Pakalniškis ankstesnėje knygos versijoje tiesiogiai neįvardijo Jono Noreikos, vadindamas jį vadu. Toks metodologinis nenuoseklumas liudija, kad LGGRTC nevykdo įstatymo pavestų funkcijų, tačiau rengia pažymas paremtas atrinktais įrodymais pagrindžiančiais LGGRTC sukurtą istoriją.

Getų paskirties (ne)suvokimas

Pažymoje nurodoma, kad *“Iki Žagarės geto likvidavimo J. Noreika nesuprato, kad getai yra vienas iš Holokausto etapu”* tokia išvada yra daroma remiantis SS bigadenfriurerio W.Stahleckerio paaiškinimais duotais Himleriui dėl 1941 m. pogromų Lietuvoje ir J.Urbaičio ginamąja kalba išsakyta NKVD tardytojams 1944 m. baudžiamojoje byloje.

Tai yra nepatikimi šaltiniai, spręsti dėl Jono Noreikos supratimo apie Holokaustą ir getų paskirtį. Vienas dokumentas yra neracionalus nacių pareigūnų vidaus komunikatas, liudijantis, kad Kaune žydų tarybai buvo išsakyta, kad “geto įsteigimas yra vienintelė priemonė normalioms gyvenimo sąlygoms sudaryti”. Antras dokumentas yra prieš Noreiką nusišalinusio Šiaulių apskrities viršininko liudijimas baudžiamojoje byloje, ginamoje kalboje išsakytoje okupantų prievartos organams.

Šie dokumentai nėra susiję su Jonu Noreika, jie apie jį nekalba. Remiantis tokiais atrinktais šaltiniais, spręsti ir viešinti savo išvadas instituciniu lygiu apie tai ką Jonas Noreika suprato ar

¹⁰ <https://www.lrt.lt/naujienos/nuomones/3/1127865/alvydas-nikzentaitis-genocido-centro-ismada-del-jono-noreikos-niekine>

nesuprato yra nemoksliška. Tai nėra LGGRTC įstatyminė funkcija rengti pažymą apie asmens vidinę būseną. Tai nėra istorinis mokslinis tyrimas, tai psichologo išvada.

Taip pat pabrėžtina, kad Urbaičio liudijimas yra cituojamas ir ankstesnėje pažymoje apie Joną Noreiką, darant išvadą, kad lietuvių tauta getus suprato kaip saugų prieglobstį. Visuomenei yra kartojama ta pati netiesa. Tai yra Holokausto neigimas.

Pažymoje yra ignoruojami Žagarės burmistro Simono Rakščio parodymai¹¹. Buvęs Žagarės burmistru iki sovietų okupacijos, Jono Noreikos buvo paskirtas eiti pareigas 1941 m. rugpjūčio pabaigoje. Nacių valdžia jį iš pareigų atleido spalio pabaigoje, dirbo du mėnesius, iki geto likvidavimo. Duodamas parodymus dviejų apklausų metu Simonas Rakštys nurodė, kad **laikotarpiu kai veikė Žagarės getas, eidamas Žagarės burmistro pareigas jis vykdė išimtinai Jono Noreikos nurodymus.**

Pažymoje yra ignoruojamas faktas, kad Jonas Noreika 1941 m. rugsėjo mėn. išleido du įsakymus dėl žydu kilnojamojo ir nekilnojamojo turto nusavinimo. Tai nebuvo nacių pavesti įsakymai. Jonas Noreika, suvarė žydus į Žagarės geto rugpjūčio mėn, o tuomet išleido įsakymus dėl visiško turto nusavinimo, ir pradėjo žydu nekilnojamojo turto dalybas. LGGRTC teigdamas, kad Jonas Noreika nesuprato, jog nusavinto turto šeimininkai pasmerkti mirčiai, yra didelis įžeidimas. Jis, aukščiausias pareigūnas apskrityje, kuriam pavaldi policija, išvarė žmones, atėmė jų namus ir turtą, tačiau LGGRTC žodžiais jis mirties nematė, suprato, kad taip žydoms bus saugiau gyventi. Tai yra Holokausto neigimas.

Žydu (ne)gelbėjimas

Pažymoje yra nurodoma, kad Jonas Noreika būdamas Šiaulių apskrities viršininku aktyviai įsitraukė į antinacinį žydu gelbėjimo pagrindį nuo pat pirmųjų darbo dienų. Tai yra niekuo nepagrįsta išvada, ignoruojant daugybę aplinkybių liudijančių, kad Jonas Noreika yra labiau susijęs su vykdytu žydu persekiojimu ir izoliavimu, nei su žydu gelbėjimu.

Pažymoje nėra atsižvelgiama į tai, kad Jonas Noreika 1941 m. vasarą vadovavo LAF Telšiai, kad liepos mėn. subūrė ir vedė “Žemaičių žemės” delegaciją sveikinti LAF vyriausybę Kaune, kurią sudarė asmenys kaltinami Žemaitijos žydu žudynėmis:

1. Telšių apskrities policijos vadas **Bronius Juodikis**
(Jono Noreikos pavaduotojas, kaltintas kaip vienas iš Telšių žydu žudynių vadovų)
2. Telšių apskrities viršininkas Ramanauškas
3. Telšių apskrities TDA viršininkas (komendantas) majoras Svilas
4. Plungės LAF vadas ir TDA viršininkas **leit. Alimas**
(kaltintas kaip vienas iš Plungės žydu žudynių vadovų)
5. Telšių apskrities ligoninės direktorius dr. gyd. Plechavičius
6. Lietuvos banko Telšių skyriaus direktorius Jurkus.”¹²

¹¹ LYA K58-1, b.8276, l.11

¹² “Karo laikų dienoraštis”. Zenonas Blynas, Vilnius 2010, p. 93 ir “Žemaičių žemė” Nr. 5

Pažyma ignoruoja aplinkybes, kad Jonas Noreika buvo Lietuvos aktyvistų fronto, politinės partijos buvusios valdžioje iki 1941 m. rugpjūčio 5 d. atstovo Žemaitijos kraštui, kad LAF, Telšiuose nuo 1941 m. liepos pradžios iki 1942 m. leido savo oficialų laikraštį „Žemaičių žemė“, kuris iki 1941 m. rugpjūčio mėn. straipsniuose spausdiną atvirą antisemitinę propagandą, o liepos numeriuose išspausdina Hitlerio „Mein Kempf“ vertimus.

Pažyma ignoruoja aplinkybes, kad Jonas Noreika gyvena Plungėje ir Telšiuose kai yra vykdomos žydų žudynės, kad tuo metu Jonas Noreika yra LAF vyriausybės viršininkas Žemaitijos apskrityje. Visos dokumentuotos aplinkybės liudijančios Jono Noreikos sąsajas su LAF - TDA vykdytomis žudynėmis yra ignoruojamos, tačiau teigiama, kad iškart po įvykių Plungėje ir Telšiuose, Jonas Noreika pradeda aktyviai gelbėti žydus. Tai yra nusikalstamais įsitikinimais paremta visuomenės dezinformacija.

Dėl vadovavimo antinaciniam pogrindžiui

Pažymoje nurodoma, kad „1943 m. vasario 23 d. naciai J. Noreiką suėmė ir įkalino Štuthof koncentracijos lageryje. Už masinį žydų sunaikinimą Lietuvoje atsakingas vokiečių saugumo policijos ir SD vadas Lietuvoje Karlas Jägeris J.Noreiką apkaltino tuo, kad „vadovavo lietuvių pasipriešinimo judėjimui ir ypač kurstė prieš Reicho komisaro paskelbtą lietuvių tautos mobilizaciją (*Štuthof koncentracijos stovyklos kalinių kortelės, Archiwum Muzeum Stutthof, Sygn., I-III-11224*).

*Lietuvos istorijos instituto direktorius Alvydo Nikžentaičio teigimu, „Jo atleidimo iš apskrities pareigų priežastys tuo metu buvo nurodytos visiškai kitos. Ten nieko nėra apie jo antinacinę veiklą, vienintelis nusikaltimas, kurį jis padarė, tai parašė kritišką tekstą apie Vokietiją, kurio net nespėjo atspausdinti – gestapas greičiau sužinojo“.*¹³ *Vilniaus universiteto profesoriaus Nerijaus Šepečio teigimu Jonas Noreika į koncentracijos stovyklą pateko kartu su kitais lietuviais (įskaitant Balį Sruogą), kaip parodomoji priemonė - nacių bausmė lietuvių tautai už nepaklusnumą suburti SS legionus. Be Jono Borevičiaus liudijimo, nėra jokių kitų įrodymų dėl Jono Noreikos dalyvavimo antinaciniame pogrindyje.*¹⁴

Atsižvelgiant į akademikų argumentus, išvada dėl Jono Noreikos vadovavimo antinaciniam pogrindžiui yra nepagrįsta. Pogrindžio vado vardas yra suteikiamas remiantis tik nacių padiktuotu kalinio kortelės įrašu ir tautiečiams šališko liudininko parodymu, duotu 40 metų po įvykių.

Esminis LGGRTC veiklos uždavinys (Įstatymo 4 str.) yra okupacinių režimų 1939-1990 metais vykdyto Lietuvos gyventojų fizinio bei dvasinio genocido tyrimas, istorinės tiesos ir teisingumo atkūrimas.

¹³ <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/j-noreika-organizavo-zydu-gelbejimo-tinkla-siauliuose-nustate-genocido-centras-56-1248784?>

¹⁴ <https://www.ziniuradijas.lt/laidos/greiti-pietus/ar-siandien-sunku-buti-istoriku?video>

Vilniaus universiteto profesoriaus Nerijaus Šepečio teigimu, “LGGRTC pažymoje apie Joną Noreiką nepateikia nieko naujo, o apie jį iš minėto dokumento nieko nesužinoma. Čia kalbama ne apie teisingumą, ne apie tiesą, ne apie teisę ir tikrai ne apie istoriją.”¹⁵

IV. Teisinis suinteresuotumas

Pareiškėjo senelis Shmuel (Samuel) Gochin yra kilęs iš Papilės (Šiaulių apskritis) 1902 m¹⁶. Senelio brolis Mones Gochin su žmona Šeina, dukromis Leya, Rakhael, Tsile, Maše, Sara ir sūnumis Samuel, Abe, Yakov, Yosel, and Šmerel¹⁷ (Lietuvos Respublikos piliečiai¹⁸). Antrojo pasaulinio karo metais liko gyventi Papilėje. Turimais duomenimis jų likimas yra tragiškas, žuvo Šiaulių apskrityje vykdyto Holokausto metu (nužudyti liepos 7 d., liepos 18 d., ir spalio 2 d. Žagarės gete)¹⁹.

Holokaustas tiesiogiai palietė pareiškėjo šeimą. Masinės žydų žudynės Jono Noreikos prižiūrime Šiaulių apskrityje pabaigė Gochin'ų šeimos 600 metų gyvenimo Lietuvoje istoriją. Senelis pergyveno dėl savo brolio ir jo šeimos žūties, sirgo lėtine širdies liga. Pareiškėjas augo kartu su seneliu ir klausydamas jo pasakojimų išgyveno giminės netektį.

Esama LGGRTC išvada žeidžia pareiškėją, kaip Gochin'ų šeimos palikuonį. LGGRTC publikuotas neobjektyvus Jono Noreikos asmenybės ir veiklos vertinimas menkina žuvusių artimųjų atminimą.

Pareiškėjo senelio šeima buvo išžudyta Jono Noreikos vadovaujamoje apskrityje, todėl turi pagrindą reikalauti, kad LGGRTC panaikintų istorinę pažymą ir tokiu būdu ištaisytų savo neteisėtai veiksmis padarytą neturtinę žalą.

Atsižvelgiant į išdėstytą ir vadovaujantis ABTĮ 5, 6, 17, 23, 47 str. **gerbiamo Teismo prašome:**

1. Panaikinti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro 2019-12-17 pažymą dėl Jono Noreikos veiklos antinacistiniame pogindyje.

Visais teismo proceso klausimais, maloniai prašome kreiptis į advokatą Roką Rudzinską el. paštu rokas@rlaw.lt ar telefonu 861488303. Korespondenciją skirta pareiškėjui prašome siųsti adresu: advokato Roko Rudzinsko kontora, Mickevičiaus g. 14-2, Vilnius.

¹⁵ <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/istorikai-jei-lggrtc-pazyma-apie-j-noreika-butu-studento-darbas-ji-butu-ivertinta-labai-prastu-pazymiu-56-1249198?>

¹⁶ LCVA F 412 In 13, B6 L863 Shmuel Gochin šeimos sudėtis

¹⁷ LCVA. F. 412. In. 13 B. 13 L. 242.

¹⁸ LCVA F. 412. In. 12 B. 67. L. 225

1922 m. sausio 2 d. išduotas vidaus pasas Nr. 623696 Mones Gochin ir 6 šeimos nariams

¹⁹ Šios aplinkybės yra konstatuotos Lietuvos Vyriausiojo Administracinio teismo 2011-07-21 sprendimu mano Grant Gochin Lietuvos pilietybės atkūrimo byloje Nr. A822-2124-2011

PRIDEDAMA:

1. Žyminio mokesčio kvito nuorašas
2. Atstovavimo sutarties nuorašas
3. Skundas dėl istorinės išvados panaikinimo
4. Istorinė pažyma „Dėl Jono Noreikos (generolo Vėtros) veiklos antinacistiniame pogrindyje“
5. 2020-02-11 LGGRTC raštas dėl atsisakymo panaikinti pažymą (docx ir adoc formatu)

Pagarbiai

Advokatas Rokas Rudzinskas